

SPORRONG A LÖNNROTHOVÁ PROTI ŠVÉDSKU

Rozsudok z 18. decembra 1984 (článok 50)

NEOFICIÁLNE ZHRNUTIE A OKOLNOSTI PRÍPADU

Rozsudkom z 23. septembra 1982 Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) rozhodol, že bol porušený článok 1 Dodatkového protokolu a článok 6 ods. 1 Dohovoru: právo na majetok spoludedičov pozostalosti po nebohom pánovi Sporrongovi¹ (pozn. prekl. ďalej len „pán Sporrong“) a pani Lönnrothovej bolo porušené dlhodobými vyvlastňovacími povoleniami sprevádzanými stavebnými zákazmi a ich prípad nemohol prejednať súd s právomocou na rozhodnutie o všetkých aspektoch tejto záležitosti. Súd odročil rozhodnutie o otázke spravodlivého zadosťučinenia.

VÝŇATOK Z ROZSUDKU

PRÁVNY STAV

8. Podľa článku 50 Dohovoru,

“Ak Súd zistí, že rozhodnutie alebo opatrenie súdneho alebo každého iného orgánu Vysokej zmluvnej strany je úplne alebo čiastočne v rozpore so záväzkami vyplývajúcimi z tohto Dohovoru a ak vnútroštátne právo tejto strany umožňuje len čiastočné odstránenie dôsledkov takého rozhodnutia alebo opatrenia, rozhodnutie Súdu prizná v prípade potreby poškodenej strane spravodlivé zadosťučinenie.”

Pán Sporrong a pani Lönnrothová požadovali spravodlivé zadosťučinenie za majetkovú a nemajetkovú škodu a za náklady a výdavky.

---

¹ Poznámka prekl.: Spoludedičmi pozostalosti po nebohom pánovi Sporrongovi boli pani M. Sporrongová, pán C.-O. Sporrong a pani B. Atmerová (pozri rozsudok v prípade Sporrong a Lönnrothová proti Švédsku z 23. septembra 1982, Séria A 52).

I. ŠKODA

A. Argumenty účastníkov konania pred Súdom

1. Sťažovatelia

9. Po prvé údajná majetková škoda pozostávala zo straty čistého príjmu, pretože príslušný nehnuteľný majetok priniesol počas problematickeho obdobia len veľmi malý výnos.

Po druhé trhová hodnota tohto majetku klesla natoľko, že bola v súčasnosti veľmi nízka. Sťažovatelia sa taktiež sťažovali na skutočnosť, že nemohli investovať do svojho nehnuteľného majetku, keďže Mestská rada v Štokholme by im nikdy neudelila povolenie na prestavbu v plnom rozsahu, ktorá by z ekonomického hľadiska bola jediným rozumným postupom. V prípade, ak by im mestská rada udelila oprávnenie požadované na tento účel, čo je nepravdepodobné, nedostali by žiadne odškodnenie za uskutočnené investície, ak by došlo k vyvlastneniu. Sťažovatelia v svojom podaní uviedli, že sa im na jednej strane mala poskytnúť možnosť výberu medzi umožnením normálneho používania ich nehnuteľností (v takomto prípade by postavili budovy na svojich pozemkoch v súlade s mestskými plánmi) a na druhej strane možnosť predat tieto pozemky za primeranú cenu (v tomto prípade by boli schopní reinvestovať práve tak ziskovo iným spôsobom a pravdepodobne nakúpiť podobný majetok, na ktorý by sa nevzťahovali nijaké obmedzenia). Skrátené povedané, boli pozbavení kapitálového výnosu, ktorý by dosiahli pri jednej z uvedených alternatív.

10. Podľa sťažovateľov ohodnotenie uvedenej škody by malo vychádzať z pravdepodobného nárastu hodnoty v prípade, že by nedošlo k vydaniu vyvlastňovacích povolení, ako ani k stavebným zákazom. Prihliadnuť by sa malo na niekoľko faktorov (zhoršenie ekonomických podmienok od začiatku 70-tych rokov, zvýšenie reálnych stavebných nákladov, prijatie nových predpisov) a nakoniec na užívateľské indexy odlišné od indexu spotrebiteľských cien ako prostriedky merania vývoja hodnôt trhu nehnuteľností.

11. Peňažná náhrada škody bola jedinou formou odškodnenia, ktorá prichádzala do úvahy, pretože odvolanie vyvlastňovacích povolení a stavebných zákazov týkajúcich sa nehnuteľností nebolo možné považovať za *restitutio in integrum*. Keďže švédske právo neobsahuje žiadne ustanovenie o priznaní odškodnenia za škodu toho druhu, akú si uplatnili sťažovatelia, požiadali Súd o priznanie 13 284 540 švédskych korún (SEK) pre pána Sporronga a 10 912 303 SEK pre pani Lönnrothovú.

Každá z týchto súm pozostávala z peňažnej škody k 31. decembru 1980 (8 400 000 SEK pre pána Sporronga a 6 900 000 SEK pre pani Lönnrothovú) a úrokov (4 884 540 SEK a 4 012 303 SEK). Peňažná škoda predstavovala „zloženú čistú stratu z prevádzkových príjmov“ (10 900 000 SEK a 3 600 000 SEK) a „trhovú hodnotu za predpokladu, že by sa uskutočnila prestavba nehnuteľností“ (8 700 000 SEK a 11 250 000 SEK) po odpočítaní „trhovej hodnoty pri skutočnom užívaní“ (1 200 000 SEK a 2 400 000 SEK) a „zložených stavebných nákladov“ (10 000 000 SEK

a 5 550 000 SEK). Úrok sa vypočítal v súlade so švédskym zákonom o úročení a vzťahoval sa na obdobie od 1. januára 1981 do 1. júla 1984.

12. Sťažovatelia tiež tvrdili, že utrpeli nemajetkovú ujmu, za ktorú požadovali odškodnenie, ktorého výšku ponechali na rozhodnutie Súdu.

2. Vláda

13. Vláda na prvom mieste spochybnila metódu výpočtu, ktorý použil pán Sporrong a pani Lönnrothová, trvajúc najmä na skutočnosti, že porovnanie nemožno vykonať medzi číslami vzťahujúcimi sa na skutočné užívanie nehnuteľného majetku a číslami založenými na predpokladaných investíciách. Podľa vlády, sťažovatelia v skutočnosti požadovali odškodnenie za neuskutočnené výnosy. Zisk by bol v skutočnosti vznikol jedine pod vplyvom inflácie z vypožičaného kapitálu. Požadované sumy viac ako štvornásobne prevyšovali hodnotu nehnuteľného majetku ku dňu uplynutia platnosti vyvlastňovacích povolení, a preto boli neprimerané.

14. Okrem toho vláda poprela samotnú existenciu akejkoľvek peňažnej škody. Nehnuteľnosti priniesli primeraný priamy výnos vyjadrený percentuálnou sadzbou trhovej hodnoty, čo znamená, že príjmy z prenájmu presahovali výdavky na riadenie a údržbu. Trhová hodnota podľa vlády neklesla. Celkový kapitálový výnos, menovite súčet priameho výnosu a nárastu trhovej hodnoty, bol normálny a význačne prevyšoval mieru inflácie. Navyše vláda zdôraznila, že sťažovatelia boli len dočasne pozbavení možnosti rozvoja svojich nehnuteľností. V konečnom dôsledku tvrdila, že sťažovatelia mohli zriadiť záložné právo na svoje nehnuteľnosti a investovať svoj kapitál do iných nehnuteľností, ktoré neboli viazané žiadnymi obmedzeniami, čím by dosiahli taký istý zisk ako v prípade, keď by postavili nové budovy na parcele Riddaren č. 8 a Barnhuset č. 6.

15. V súvislosti s nárokmi na úroky vláda uviedla, že zákon o úročení v tomto prípade nemožno aplikovať, pretože švédske právo neobsahuje žiadne ustanovenie, na ktorom by sa odškodnenie mohlo zakladať. Požiadala Súd, ak by mal iný názor, aby nepriznal úrok z akejkoľvek škody, ktorá nastala pred 1. júnom 1983, t. j. pred dňom, keď bola upovedomená o nárokoch sťažovateľov.

16. Na druhej strane vláda, pokiaľ ide o údajnú nepeňažnú škodu, vyhlásila, že je pripravená uhradiť odškodnenie za nepríjemnosti znášané sťažovateľmi ako dôsledok dlhodobých vyvlastňovacích povolení a porušenia článku 6 Dohovoru. Prenechala však túto záležitosť na uváženie Súdu.

3. Zástupca Komisie

17. Podľa zástupcu Komisie sa investovanie do nehnuteľného majetku v centre Štokholmu ukázalo počas problematického obdobia a v súčasnosti ako veľmi ziskové, po uplynutí lehôt vyvlastňovacích povolení sú vlastníci nehnuteľného majetku v dosť výhodnom postavení. Odškodnenie by sa mohlo požadovať len v prípade, ak by sa sťažovatelia v príslušnom čase pokúsili predáť svoje nehnuteľnosti za primeranú cenu, ale to nebolo možné alebo ak by museli prijať nižšiu cenu, alebo alternatívne, ak by nedosiahli žiaden zisk zo svojich nehnuteľností. Žiadna z tých-

to okolností však nebola v tomto prípade splnená, a preto záver by mal byť taký, že nedošlo k žiadnej škode zakladajúcej nárok sťažovateľov na takého odškodnenie podľa článku 50.

Na druhej strane zástupca súhlasil s určitým odškodnením v súvislosti s nepenažnou ujmou spôsobenou dlhým obdobím, počas ktorého boli sťažovatelia ponechaní v úplnej neistote vzhľadom na výsledok konaní týkajúcich sa ich nehnuteľností.

B. Rozhodnutie súdu

18. Súd má určiť, či pán Sporrong a pani Lönnrothová utrpeli škodu z dôvodu porušení uvedených v rozsudku z 23. septembra 1982, a ak takúto škodu utrpeli, tak má Súd stanoviť, ako takúto náhradu škody ohodnotiť.

1. Existencia škody

19. Súd v svojom už spomínanom rozsudku neuzavrel otázku existencie škody (séria A, č. 52, str. 28, ods. 73). Predsa však zdôraznil, že sťažovatelia museli znášať „individuálne a neprímerané bremeno“ ako dôsledok narušenia spravodlivej rovnováhy, ktorá by mala byť medzi ochranou práva na majetok a požiadavkami všeobecného záujmu (*ibidem, loc. cit.*). Podľa názoru Súdu dĺžka platnosti vyvlastňovacích povolení vzťahujúcich sa na Riddaren č. 8 a Barnhuset č. 6 mala „poškodujúce účinky“, ktoré dokonca neskôr zosilneli stavebnými uzáverami (*ibidem, str. 27, ods. 72*). Ako bolo uvedené pred Súdom a podľa rozhodnutia Súdu, zníženie možnosti nakladania s príslušným nehnuteľným majetkom malo niekoľko účinkov, hlavne spôsobilo ťažkosti s predajom za bežné trhové ceny a so získaním úverov zabezpečených záložným právom, a dodatočné riziká, ktoré vznikli vynaložením výdavkov; zakázala sa im taktiež akákoľvek „nová stavba“ (*ibidem, str. 22–24, ods. 58 a 63*). Súd ďalej uviedol, že sťažovatelia boli ponechaní v úplnej neistote, pokiaľ išlo o osud ich nehnuteľností, a neboli oprávnení, aby švédska vláda prihliadla na akékoľvek ťažkosti, ktorým mohli čeliť (*ibidem, str. 26, ods. 70*).

20. Na účel stanovenia, či boli sťažovatelia poškodení alebo nie, Súd mal stanoviť, počas ktorých období bolo pokračovanie opatrení, na ktoré sa sťažovatelia sťažovali, porušením Dodatočného protokolu (ďalej len „obdobie škody“), ako aj ktoré podstatné znaky škody zaručujú preskúmanie.

a) Trvanie

21. Vyvlastňovacie povolenia zostali v platnosti dvadsaťtri rokov v súvislosti s Riddaren č. 8 a osem rokov v súvislosti s Barnhuset č. 6 (*ibidem, str. 11 a 12, ods. 18 a 25*).

Sťažovatelia vylúčili z „obdobia škody“ čas, počas ktorého boli povolenia prijateľné (sedemnášť a pätnásť mesiacov), projektovú fázu „predpokladanej prestavby“ (jeden rok) a obdobie zbúrania a rekonštrukcie (jeden rok). Na druhej strane zahrnuli čas, ktorý by sa po uplynutí povolení vyžadoval na prípravu plánov, zbúranie a rekonštrukciu (dva roky). Preto dospeli k približne dvadsaťjedem rokom pre

Riddaren č. 8 (1960–1980) a k približne siedmim rokom pre Barnhuset č. 6 (1975–1981).

Vláda odpočítala z celkového obdobia trvania čas požadovaný mestskou radou na podniknutie krokov (dva roky) a taktiež obdobie, ktoré by, za predpokladu, že by došlo k vyvlastneniu, bolo trvalo od začatia súdnych konaní až po prevzatie majetku mestom (tri roky). Pripomínajúc *inter alia*, že Mestská rada v Štokholme sa už 16. októbra 1978 rozhodla požiadať o zrušenie vyvlastňovacích povolení (*ibidem*, str. 13, ods. 28), vláda dospela k približne osemnástim rokom pre Riddaren č. 8 (1961–1978) a približne k trom rokom pre Barnhuset č. 6 (1976–1978).

22. Súd dospel k záveru, že je primerané, že mesto mohlo po získaní vyvlastňovacieho povolenia požadovať nejaký čas na podniknutie a skončenie projektovania potrebného na prípravu konečného rozhodnutia o zamýšľanom vyvlastnení.

V tomto prípade by podľa názoru Súdu mali Mestskej rade v Štokholme postačovať na rozhodnutie štyri roky. Obdobia škody by preto mali byť devätnásť rokov pre Riddaren č. 8 (1960–1978) a štyri roky pre Barnhuset č. 6 (1975–1978).

b) Podstatné znaky

23. Pokiaľ ide o čistý príjem skutočne dosiahnutý počas daného obdobia, neexistuje žiadna nezhoda medzi účastníkmi konania pred Súdom v súvislosti s výškou príjmu z prenájmu a výdavkov na riadenie a údržbu. Okrem toho doklady pred Súdom nenaznačujú, či došlo k markantnému poklesu príjmov z prenájmu z Riddaren č. 8 a Barnhuset č. 6 po tom, ako boli vyvlastňovacie povolenia vydané. Na druhej strane jasne dokazujú, že došlo k primeranej miere nárastu na úrovni prenájmov počas obdobia škody a dokonca aj po ňom, a odvolanie povolení nevedlo k žiadnemu okamžitému nárastu. Nakoniec hoci pani Lönnrothová mala občas problémy s hľadaním nájomcov, nezdá sa, že by táto skutočnosť ovplyvňovala príjem odvodený z majetku. V krátkosti, informácia pred Súdom nepreukazuje, že zisk z daného nehnuteľného majetku klesol v prípade predĺženej doby trvania vyvlastňovacích povolení.

24. Pokiaľ ide o trhovou hodnotu zástupca vlády a zástupca Komisie zobrali do úvahy skutočnosť, že za skutočných podmienok hodnota neklesla a v prípade Riddaren č. 8 dokonca mierne stúpila medzi vydaním a odvolaním vyvlastňovacích povolení. Súd súhlasí s týmto názorom proti ktorému v skutočnosti sťažovatelia veľmi nenamietali.

25. Zatiaľ čo porovnanie medzi začiatkom a koncom období škody nepreukázalo, že by sťažovatelia boli finančne poškodení, Súd predsa len nedospel k záveru, že počas tohto obdobia nevznikla žiadna škoda.

V skutočnosti existujú iné faktory, ktoré si takisto vyžadujú pozornosť. Po prvé došlo k obmedzeniu užívania nehnuteľností: sťažovatelia nemohli postaviť akúkoľvek „novú stavbu“ na vlastných pozemkoch a boli by sa vystavili vážnemu riziku, ak by dokonca s povolením vykonali stavebné práce, pretože by boli povinní nepožadovať – v prípade vyvlastnenia – akékoľvek odškodnenie za výsledný kapitálový nárast (pozri rozsudok z 23. septembra 1982, séria A, č. 52, str. 22–23,

ods. 58). K uvedeným faktom sa pripočítali ťažkosti, ktorým museli čeliť pri získavaní úveru zaisteného záložným právom. Z toho dôvodu sa pani Lönnrothovej nepodarilo získať úver na renováciu fasády budovy Barnhuset č. 6 (*ibidem*, str. 12, ods. 24).

Okrem toho nemožno zabudnúť, že počas obdobia škody hodnota daných nehnuteľností prirodzene klesla. Je jednoznačné, že nehnuteľný majetok, ktorý je predmetom vyvlastňovacieho povolenia a z toho dôvodu môže byť kedykoľvek odňatý vlastníkovi, nebude mať naďalej predchádzajúcu hodnotu napriek skutočnosti, že v tomto prípade opätovná reálna hodnota nehnuteľného majetku sťažovateľov nebola po danom období menšia ako v čase, v ktorom sa dané opatrenia prijali. Navyše žiaden projekt na prestavbu nehnuteľností, ktorú sťažovatelia mohli zamýšľať urobiť nebol v tom čase uskutočniteľný. Vzhľadom na uvedené možno povedať, že sťažovatelia prišli o možnosti, čo treba vziať do úvahy, napriek tomu, že finančné vyhliadky ich realizácie by boli otáznne.

Sťažovatelia predovšetkým ostávali ponechaní v predlžujúcej sa neistote: nevedeli, aký bude osud ich nehnuteľného majetku, a neboli oprávnení na to, aby ich ťažkosti vláda zobrala do úvahy.

K týmto faktorom treba pripočítať aj nepenažnú škodu spôsobenú porušením článku 6 ods. 1 Dohovoru: prípad sťažovateľov (po francúzsky *cause*) nemohol predjednať súd s právomocou rozhodnúť o všetkých aspektoch tejto záležitosti (*ibidem*, str. 31, ods. 87).

26. Pán Sporrong a pani Lönnrothová preto utrpeli škodu, za ktorú sa im neposkytla náprava odvolaním vyvlastňovacích povolení.

2. Ohodnotenie škody

27. Ohodnotenie spôsobenej škody v tejto záležitosti predstavuje určité ťažkosti, a preto je veľmi problematické. Ťažkosti čiastočne spočívajú v technickej povahe nehnuteľného majetku, v komplexnosti výpočtov vykonaných znalcami konajúcimi pre sťažovateľov a pre vládu a vyskytujúcimi sa zmenami v nárokoch predloženými poškodenými stranami. Predovšetkým vyplývajú zo skutočnej nemožnosti vyčíslenia straty príležitostí, dokonca ani približného.

28. V tejto súvislosti ani metódy navrhované účastníkmi konania pred Súdom neposkytujú dostatočnú odpoveď.

29. Po prvé metóda takzvanej „predpokladanej prestavby“, ktorú sťažovatelia predložili predpokladá úplnú renováciu ich nehnuteľností tak, že by zbúrali existujúce budovy a postavili na ich mieste nové. Toto je extrém alebo vonkajšia domnienka, ktorú nemožno podložiť skutkovou podstatou prípadu. Celkom naopak Súd poznamenáva, že aj keď už 18. apríla 1974 boli vydané zákazy odstránenia stavby na nehnuteľnosti sťažovateľov, sťažovatelia sa ešte na tieto opatrenia nesťažovali pred inštitúciami Dohovoru. Táto metóda sa preto nemôže primerane použiť v tomto prípade.

30. Ani druhá metóda, takzvaná metóda „skutočného užívania“, na ktorej trvala vláda, sama o sebe neposkytuje prijateľný základ pre výpočet. Je pravda, že sa môže

použiť na zistenie priameho zisku z nehnuteľného majetku, ktorý neklesol v dôsledku vyvlastňovacích povolení (pozri odsek 23), ale túto metódu možno na trhovú hodnotu aplikovať len čiastočne. Pri aplikácii na tento prípad je táto metóda neflexibilná a nekomplexná. Po prvé obmedzuje sa na porovnanie hodnoty nehnuteľností pred vydaním uvedených povolení a hodnoty po ich odvolaní a po druhé na porovnanie vývoja hodnoty nehnuteľností s vývojom miery inflácie. Metóda neberie ohľad na časový interval medzi týmito dvoma udalosťami. Z tohto dôvodu nezohľadňuje ťažkosti, ktoré potom znášali vlastníci, najmä z dôvodu zníženia hodnoty ich nehnuteľností a možností, ktoré by boli dosiahli zlepšením ich nehnuteľností za predpokladu, že by príslušné opatrenia neexistovali. Napriek tomu, že domnienky predložené sťažovateľmi z tohto hľadiska neboli také, aby presvedčili Súd, jednako len tvorili faktor, ktorý treba brať do úvahy.

31. Súd preto rozhodol, že navrhované metódy sú neprimerané, ale neuvážil, že by mal vytvoriť ďalšiu metódu. Došlo k tomu preto, že okolnosti prípadu doviedli Súd k tomu, aby sa obmedzil na celkové zhodnotenie faktorov, ktoré uznal za dôležité (trvanie a podstatné znaky škody; pozri odseky 22 a 25), a vykonal ho.

32. Na záver porušenie článku 1 Dodatočného protokolu a článku 6 ods. 1 Dohovoru zapríčinilo poškodenie sťažovateľov. Spôsobená škoda pozostáva z množstva znakov, ktoré nemožno oddeliť, a žiadny z nich nie je vhodný na presný výpočet. Súd posúdil tieto znaky spoločne vychádzajúc z požiadavky spravodlivosti, ako sa to požaduje na základe článku 50. Na tento účel zohľadnil, po prvé rozdiely v hodnote Riddaren č. 8 a Barnhuset č. 6 a po druhé rozdiel medzi dvoma obdobiami škody.

Súd preto dospel k záveru, že sťažovateľom má byť priznané zadostučinenie v hodnote 800 000 SEK pre pána Sporronga a 200 000 SEK pre pani Lönnrothovú.

II. NÁKLADY A VÝDAVKY

33. Sťažovatelia požadovali úhradu nákladov a výdavkov týkajúcich sa konaní pred inštitúciami Dohovoru po odpočítaní súm zaplatených Radou Európy pani Lönnrothovej na právnu pomoc. Poskytli náčrtok svojich požiadaviek v svojich záznamoch z 7. decembra 1983 a dodali ďalšie osobitosti vo svojej odpovedi z 15. mája 1984 na písomné dožiadanie Súdu a vo vyhlásení prijatom 27. septembra.

34. Na pojednávaní 22. júna 1984 zástupca vlády uviedol, že mal určité ťažkosti s vyjadrením názoru na tieto nároky, pretože neboli jasné – čísla uvedené v záznamoch zo 7. decembra 1983 sa odlišovali od čísel uvedených v odpovedi z 15. mája 1984. Bol prekvapený výškou nákladov na konania týkajúce sa otázky aplikácie článku 50 a bol toho názoru, že podstatnú časť uvedených nákladov by mali znášať sťažovatelia. Jednako však uznal, že Švédsko malo uhradiť ich primerané výdavky, ktoré vznikli pred 23. septembrom 1982, dňom vydania prvého rozsudku Súdu v tomto prípade.

35. Na tom istom pojednávaní zástupca Komisie dal podnet, aby Súd získal podrobnejší zoznam služieb poskytnutých hlavným právnym zástupcom v tomto prípade pánom Hernmarckom.

36. Dňa 27. septembra 1984 Súd dostal od sťažovateľov prostredníctvom sekretariátu Komisie zoznam ich nákladov a výdavkov spolu s kópiami zodpovedajúcich účtov a faktúr (pozri odsek 7).

Tieto doklady preukázali, že pán Sporrong a pani Lönnrothová požadovali:

- a) 469 217,25 SEK za odmeny a výdavky pána Hernmarcka (259 110,65 SEK) a pána Tullberga (210 106,60 SEK), ktorý ich zastupoval v konaní pred Komisiou a Súdom;
- b) 371 392,54 SEK za odmeny a výdavky znalcov, s ktorými sa radili, menovite pána Ahrenbyho (182 900 SEK), pána Kjellsona (77 762,54 SEK), pána Westerberga (70 750 SEK), pána Hellstedta (28 480 SEK), pána Myhrmana (7 000 SEK), pani Wollsénovej (3 500 SEK) a pána Sundberga (1 000 SEK);
- c) 50 581,60 SEK za preklady;
- d) 46 984,50 SEK za cestovné výdavky a výdavky na diéty v Štrasburgu (pojednávania 9. októbra 1979 pred Komisiou a 23. februára 1982 a 22. júna 1984 pred Súdom);
- e) 25 000 SEK za odhadované výdavky, za ktoré ešte nedostali účty.

Z celkovej výšky 963 175,89 SEK, sťažovatelia odpočítali 24 103 SEK, sumu rovnajúcu sa sume prijatej pani Lönnrothovou na právnu pomoc. Takto vypočítali sumu 939 072,89 SEK, z ktorej je 307 523,14 SEK za konanie pred Komisiou a 631 549,75 SEK za konanie pred Súdom (185 204,75 SEK za pojednávania o skutkovej podstate a 446 345 SEK za pojednávania týkajúce sa článku 50).

37. Dňa 22. októbra 1984 zástupca vlády podal námietky týkajúce sa týchto rozličných nárokov. Hoci podotkol, že výška požadovaných nákladov je veľmi vysoká, a teda bolo ťažké ohodnotiť ich opodstatnenosť v tomto prípade, pretože potvrdenky boli čiastočne nejasné, vyhlásil, že je pripravený prijať nárok *per se*.

Predsa však odmietol sumy týkajúce sa výskumu vykonaného pánom Kjellsonom (77 762,54 SEK) a pánom Westerbergom (70 750 SEK) a registračný poplatok na kurz európskeho konania, ktorý viedol pán Sundberg (1 000 SEK), pretože o prvé dve položky sa nebolo možné oprieť pred inštitúciami Dohovoru a tretiu nebolo možné zohľadniť ako súvisiacu s týmto prípadom; vyslovil pochybnosť o tom, či poplatky nárokovvané pánom Tullbergom – predovšetkým „ďalších“ 100 000 SEK za obdobie do rozsudku z 23. septembra 1982, za čas keď mal hlavnú zodpovednosť za prípad pán Hernmarck – boli primerané, pokiaľ ide o ich rozsah a znížil ich o 5 475 SEK na základe chýb v písaní a na základe skutočnosti, že neexistoval žiaden dôvod na prípravu záznamov (za 11 200 SEK) o vyhlásení vydanom zástupcom Komisie na pojednávaní z 22. júna 1984; vylúčil 40 % daň z prekladateľských služieb (13 797,60 SEK) a prieskumných prác (1 000 SEK), ktorú sťažovatelia nezaplatili; nakoniec uviedol, že náklady, na ktoré ešte vyúčtovanie nedostali (25 000 SEK), nemožno zobrať do úvahy.

Okrem toho vláda v zhode so zástupcom sťažovateľov požiadala Súd, či by nemohol rozhodnúť, že predchádzajúce návrhy týkajúce sa pána Kjellsona by sa mali prijať a odpočítať 11 345,71 SEK z jeho odmien a výdavkov.

Vláda znovu zdôraznila svoju požiadavku prednesenú na pojednávaní 22. júna 1984, že Súd by mal v závislosti od svojho rozhodnutia o otázke spravodlivého zadosťučinenia zobrať do úvahy, či by sťažovatelia nemali uhradiť značnú časť nákladov vzťahujúcich sa na článok 50 sami.

38. Zástupca Komisie v svojich poznámkach z 6. novembra 1984 navrhol, že úhrada nákladov a výdavkov by mala úplne závisieť od nálezu Súdu o nároku na odškodnenie za hmotnú škodu. Súhlasil s vládou vo veci prieskumu vykonaného pánom Kjellsonom a pánom Westerbergom, registračných poplatkov na kurz vedený pánom Sundbergom, určitých poplatkov pána Tullberga a nákladov, ktoré ešte neboli vyúčtované.

39. Súd bude aplikovať kritériá, ktoré vychádzajú z jeho judikatúry v tejto otázke (pozri medzi mnohými prameňmi rozsudok Zimmermann a Steiner z 13. júla 1983, séria A, č. 66, str. 14, ods. 36). Nemá žiaden dôvod pochybovať o skutočnosti, že náklady sťažovateľov skutočne vznikli, pretože má k dispozícii zodpovedajúce potvrdenky. Pokiaľ ide o otázku, či náklady nevyhnutne vznikli a boli primerané, pokiaľ ide o ich výšku, Súd dospel k záveru, že výška nákladov a poplatkov je vysoká. Predsa však uviedol, že toto možno vysvetliť najmenej dvoma faktormi. Na prvom mieste je tu dĺžka konaní, pričom skoro desať rokov uplynulo, odkedy boli sťažnosti podané Komisii. Na druhom mieste je tu komplexnosť prípadu (pozri odsek 27) – nebolo neprimerané obrátiť sa na služby znalcov s cieľom predložiť nárok na spravodlivé zadosťučinenie a zástupca vlády takisto oslovil odborníkov na záležitosti z oblasti nehnuteľného majetku.

Súd však nemôže akceptovať určité výdavky, o ktorých nutnosti vzniku nie je presvedčený: odmeny pána Tullberga a pána Ahrenbyho za prípravu dokumentov, ktoré Súd nezobral do úvahy (pozri odseky 4 a 7), odhadované na 50 000 SEK; sumy vyplatené právnikom za poradenstvo a právne školenie (149 512,54 SEK); dane z prekladateľských služieb a výskumov (14 797,60 SEK); náklady, ktoré ešte neboli vyúčtované (25 000 SEK).

Za týchto okolností sú sťažovatelia v súvislosti s nákladmi a výdavkami oprávnení na úhradu sumy vo výške 723 865,75 SEK, bez 24 103 FRF prijatých pani Lönnrothovou na právnu pomoc.

Z TÝCHTO DÔVODOV SÚD

1. *Rozhodol* dvanástimi hlasmi k piatim, že Švédske kráľovstvo zaplatí ako náhradu škody osemstotisíc švédskych korún (800 000 SEK) pánu Sporrongovi a dvestotisíc švédskych korún (200 000 SEK) pani Lönnrothovej;
2. *Rozhodol* trinástimi hlasmi k štyrom, že Švédske kráľovstvo zaplatí ako náhradu nákladov a výdavkov sedemstodvadsaťtritisíc osemstošesťdesiatpäť švédskych korún a sedemdesiatpäť öre (723 865,75 SEK), bez dvadsaťštyritisícstotri francúzskych frankov (24 103 FRF) spoločne pre pána Sporronga a pani Lönnrothovú.

Vyhlásené v Štrasburgu 18. decembra 1984 v Budove ľudských práv v anglickom a vo francúzskom jazyku, pričom francúzsky text je pôvodný.

Za predsedu

Walter GANSHOF VAN DER MEERSCH

sudca

Za tajomníka

Herbert PETZOLD

zástupca tajomníka

Okrem vyhlásenia pána Cremona a pána Bernhardta sú k tomuto rozsudku pripojené jednotlivé názory nasledovných sudcov (článok 51 ods. 2 Dohovoru a pravidlo 50 odsek 2 Rokovacieho poriadku Súdu):

- spoločný nesúhlasný názor pána Thóra Vilhjálmssona, pána Lagergrena, pána Walsha, sira Vincenta Evansa a pána Gersinga týkajúci sa náhrady škody;
- spoločný nesúhlasný názor pána Thóra Vilhjálmssona, pána Lagergrena, sira Vincenta Evansa a pána Gersinga týkajúci sa nákladov konania podľa článku 50.

W.G.v.d.M.

H. P.

VYHLÁSENIE SUDCU CREMONU A BERNHARDTA

V osobitných názoroch pripojených k rozsudku Súdu z 23. septembra 1982 sme prejavili odlišné názory od tých, na ktorých sa zhodla väčšina Súdu.

Po spomínanom rozsudku a na účely tohto sme ako ostatní pred nami za podobných okolností považovali za vhodné postupovať na základe rozhodnutia väčšiny.

SPOLOČNÝ NESÚHLASNÝ NÁZOR SUDCOV THÓRA VILHJÁLMSSONA, LAGERGRENA, WALSHA, SIRA VINCENTA EVANSA A GERSINGA TÝKAJÚCI SA NÁHRADY ŠKODY

1. Sťažovatelia požadovali spravodlivé zadosťučinenie za majetkovú a nemajetkovú škodu. Prijímame, že by im malo byť priznané spravodlivé zadosťučinenie za nemajetkovú škodu z dôvodov už uvedených v rozsudku Súdu. Je nám však ľúto, že nemôžeme súhlasiť s tým, že sa preukázala akákoľvek majetková škoda.

2. Dôkazné bremeno spočíva na sťažovateľoch. Sťažovatelia sú povinní preukázať, že utrpeli majetkovú škodu podľa troch bodov svojej sťažnosti, konkrétne, stratu príjmu počas daného obdobia, zníženie trhovej hodnoty ich nehnuteľného majetku a nemožnosť podniknutia prestavby nehnuteľností v plnom rozsahu.
3. Vzhľadom na údajnú stratu príjmu súhlasíme s názorom Súdu vyjadreným v odseku 23, že sťažovatelia nepreukázali nijakú stratu podľa tohto bodu. V súvislosti s údajným znížením trhovej hodnoty uvádzame, že v odseku 24 Súd rozhodol, že trhovú hodnotu v skutočnosti neklesla, ale v prípade Riddaren č. 8 dokonca vzrástla. Treba pripomenúť odborný dôkaz pána Ahrenbyho, ktorý povedal Súdu, že „investície do nehnuteľného majetku v Švédsku počas posledných desiatich rokov, obzvlášť, povedzme za posledných šesť alebo sedem rokov, boli mimoriadne ziskové“.
4. Neprijímame názor, že takto predložený dôkaz svedčil o dočasnom poklese trhovej hodnoty nehnuteľností. Dokonca aj za predpokladu, že došlo k dočasnému poklesu hodnoty, nesúhlasíme s rozsudkom Súdu v tom zmysle, že finančnú stratu spôsobilo práve toto. Ak sťažovatelia nepredali svoj nehnuteľný majetok počas daného obdobia, dočasný pokles trhovej hodnoty dal podnet len k potenciálnej strate. Súhlasíme s názorom zástupcu Komisie, že takáto „škoda“ by bola relevantná len v prípade, ak by sa sťažovatelia v tomto čase bez úspechu snažili predať svoje nehnuteľnosti za primeranú cenu a boli by nútení prijať nižšiu cenu. Takéto situácie však nevznikli.
5. Okrem toho nie sme presvedčení, že dokonca aj ak by neboli vydané vyvlastňovacie povolenia alebo stavebné uzávery, sťažovatelia by naozaj boli uskutočnili prestavbu svojich nehnuteľností, alebo že by to bolo ziskové.
6. Z tohto dôvodu, nesúhlasíme, že existuje akýkoľvek základ na rozhodnutie, že sťažovatelia utrpeli finančnú stratu.
7. V súvislosti s nemajetkovou škodou sme presvedčení, že primerané zadosťučinenie by malo byť stanovené na 300 000 SEK pre pána Sporronga a 100 000 SEK pre pani Lönnrothovú.

SPOLOČNÝ NESÚHLASNÝ NÁZOR SUDCOV THÓRA VILHJÁLMSONA, LAGERGRENA, SIRA VINCENTA EVANSA A GERSINGA TÝKAJÚCI SA NÁKLADOV KONANIA PODĽA ČLÁNKU 50

Sťažovatelia požadovali na základe článku 50 sumu do výšky 24 miliónov SEK a Súd súhlasil s 1 miliónom SEK. Po analýze nákladov na konanie podľa článku 50 berieme do úvahy, že značná časť tých nákladov, ktoré vznikli vo vzťahu k nároku za materiálne škody, sa musí považovať za nepotrebnú a neúmernú. Preto sme názoru, že suma stanovená ako náhrada nákladov sťažovateľov sa mala ešte znížiť.